

door den heer Korthals in de tweede kamer toegelicht.

Genoemde correspondent, die de regeeringsvoorzieningsdienst te Batavia is, schreef d.d. 13 Juli, naar aanleiding van de debatten over de beginselverklaring van het nieuwe kabinet in de tweede kamer, waarbij door verschillende sprekers op spoedig herstel van recht en orde in Ned.-Indië werd aangedrongen, o.m. het volgende:

„Het is duidelijk, dat aan dezen wensch vooral ten grondslag ligt het verlangen contact op te nemen met de miljoenenbevolking, welke thans binnen de isolatie van het republikeinsche gezag blootstaat aan veelal onzuivere propaganda”.

Het is den schrijver blijkbaar ontgaan, dat zijn juiste opmerking „blootstaat aan veelal onzuivere propaganda” voor ieder, die lezen kan, begrijpelijk maakt, dat „isolatie van republikeinsch gezag” moet luiden „afkeer van terrorisme en demagogie”.

Overigens is alleen duidelijk, dat herstel van recht en orde geëischt werd en spoedig.

Dat de officieele instantie verzucht: „Hoe echter tot dit herstel moet worden gekomen blijft voornamelijk een vraag”, is zeer goed te begrijpen, want de heeren kunnen toch niet blind zijn voor het feit, dat negen maanden beleid zooals zij voorstaan, niets dan negatieve resultaten heeft opgeleverd en er is niet veel „verbeeldingskracht” noodig om te voorspellen hoe het in de volgende negen maanden zal gaan, als dat beleid bestendig wordt.

„Wanneer men echter ziet hoe in door de geallieerde troepen bezet gebied het leven weer in normale banen geraakt en het vertrouwen terugkeert”,..... zoo gaat de schrijver verder en men zou verwachten, dat hij nu de oplossing van het vraagstuk gevonden had, maar neen, hij vervolgt: „.....dan is het begrijpelijk, dat als allereerste reactie daarop, velen een sterke uitbreiding van dit gebied als het eenig middel beschouwen”.

Hoe is het mogelijk, dat er zulke kortzichtige mensen bestaan!

Dat moeten bepaald ex-krisgevangenen zijn, die dat kwaad de Soekarno-republiek willen aandoen! Wat die mensen zoal hebben te „bezinnen”, vernemen ze uit de volgende ontboezeningen:

„Uitbreiding van bezet gebied zonder dat dit ontstaat wordt van het verzet is niet verantwoordelijk te achten; indien geen overeenstemming is bereikt met Indonesische instanties geeft een aldus verkregen herstel van recht en orde een aspect, dat ongewenscht moet worden geacht. Want een dusdanig „krachtddadig” herstel dient in het belang van land en volk tot het uiterste te worden vermeden...”

Hoe lang dit uiterste nog vermeden moet worden en waar de grens ligt, zegt de schrijver niet, maar het is te wenschen, dat het Nederlandsche volk daar spoedig — in het belang van land en volk — een onduidelijk antwoord op geeft.

Hij acht het ongewenscht de kans te loopen „de zuiverheid van het eigen standpunt ook maar in het minst te verbroekelen”.

Die pedanterie van „de zuiverheid van het eigen standpunt” wordt bepaald ergelijk!

Als het artikel vervolgt: „Maar nu de zaken zoo gelopen zijn, dat in het belang van vrije meeningvorming en vrije meeninguiting de noodzaak tot herstel inderdaad klemmend is, dan dient dit in de eerste plaats te worden nagestreefd met die indonesische instanties, die zich in het republikeinsche binnenland voor deze zaken verantwoordelijk houden”..... dan past slechts hoofdschudden.

Zou de R.V.D. te Batavia nu werkelijk niet aanvoelen, dat het „klemmend” van de heele zaak is, dat er een einde komt aan terreur en moordpartijen, aan het lijden van gevangenen Europeanen, aan honger en de diepste ellende, overal heerschende waar de „republiek” haar zoogenaamd gezag oefent?

Wat moet er nu nog in de „eerste plaats worden nagestreefd met die indonesische instanties”? Er valt alleen maar herstel van recht en orde na te stroven, dwars tegen die indonesische instanties in, die dat steeds hebben gesaboteerd. Zij hebben elke overeenkomst geschonden, elke goede bedoeling genegeerd, elk vertrouwen misbruikt.

De evacuatie van geïnterneerden vindt plaats op een wijze, die spot met elk fatsoen. De mannen tusschen 16 en 50 jaar worden te Solo vastgehouden, te Malang maakt men er tusschen 10 en 60 jaar van. Van de oorspronkelijke overeenkomst is zelfs de schijn van een poging tot naleving niet gered. Steeds duidelijker blijkt de gangster-mentaliteit van de daarvoor verantwoordelijke republikeinen.

Van de overeenkomst omtrent de levering van 3500 ton rijst aan geallieerd gebied (tegen textielwaren) kwam het volgende terecht:

In totaal werd 150 ton geleverd en daarbij de boodschap: „We kunnen niet meer leveren”. Maar de voor dat doel afgestane vrachtauto's kwamen niet terug, behalve een..... die werd buitgemaakt bij een militaire actie, beladen met munitie!

Neen, de balans van negen maanden beleid is voor ons niet gunstig. Het republikeinsche blad „Merdeka” verklaarde begin Juli: „Thans heeft President Soekarno de macht in handen genomen

en is Indonesië even ver als in Augustus 1945”. Inderdaad, van hun kant bezien!

POGINGEN DIE FAALDEN.

De aanhangers van het tot nu toe gevolgde beleid willen ons tot het inzicht brengen, dat hun standpunt het eenig juiste is en dat er niets op tegen is de „republiek” te erkennen.

Die „republiek” zou immers deel kunnen hebben in een rijksverband, iets dat zeer zeker verenigbaar is met de koninklijke verklaring van 1942.

Zij begrijpen heel goed, dat het nu geboden is aan te toonen, dat de „republiek” dat deelgenootschap ook wenscht, want anders zou de gedachte gewekt kunnen worden, dat het gevolgde beleid in flagrante strijd is met de Koninklijke woorden.

Nu, aan pogingen om de goede wil van de „republiek” geloofwaardig te maken, heeft het van Nederlandsche zijde niet ontbroken. Het bedenkelijke is daarbij echter, dat alles zich concentreert om den persoon van Sjahrir en diens allernaaste omgeving. Maar, aangezien één zwaluw nog geen zomer maakt, maakt één acceptabele Sjahrir nog geen acceptabele republiek.

Van de zijde der „republiek”, wier hart in Solo klopt, is tot nu toe geen poging te vermelden, welke naar goede wil zweemt. De reizen van Sjahrir naar Solo hadden gewoonlijk geen ander resultaat dan dat er nieuwe moeilijkheden rezen, verdergaande eischen werden gesteld en de republikeinsche pers te heftiger tegen al wat Nederlands is te keer ging.

Waar het nu hoe langer hoe meer duidelijk wordt, dat de pogingen om den goeden wil van de „republiek” aan te toonen gefaald hebben, omdat deze zelf elken dag het tegendeel bewijst, is het hoog tijd voor de aanhangers van het gevolgde beleid, ronduit te erkennen, dat zij zich vergist hebben en dat er alles op tegen is met deze „republiek” in zee te gaan.

Wie nu nog door wil gaan op den eenmaal gekozen weg, moet positie kiezen tegen de Koninklijke verklaring van Dec. 1942 en de nog iets ruimere regeeringsverklaring van 10 Febr. j.l.

Beide verklaringen worden gedragen door een diep gevoel van verantwoordelijkheid en de oprechte overtuiging, dat een vrijwillig samengaan van Nederland en Indië binnen een rijksverband de beste waarborg biedt voor toekomstige welvaart en geluk.

Dit beteekent niet, dat er, indien op een bepaald moment — in dit geval, na jaren van anti-Nederlandsche propaganda en Japansch-nationalistische beïnvloeding — geen vrijwillig samengaan mogelijk is, in 't geheel geen samengaan behoort te zijn. De Nederlandsche soevereiniteit vormt uitgangspunt, doch het aanbod wordt gedaan om het min of meer gedwongen samengaan in een koloniale verhouding om te zetten in een vrijwillig samengaan in deelgenootschappelijk verband; bovendien wordt dan nog algeheele zelfstandigheid, ook ten aanzien van de beslissing omtrent voortzetting van het deelgenootschap, in uitzicht gesteld.

Dit laatste gaat wel erg ver. Voor velen gaat dit „half doorsnijden van den band met het koninkrijk” te ver. Maar het is m.i. consequent. Een consequentie, die we ook aandurven, omdat we de overtuiging hebben, dat Nederland het goede voor deze landen zoekt. Daaruit putten we het vertrouwen, dat ons ideaal van voortgezet samengaan zal worden verwezenlijkt.

De „republiek” zegt op dit alles „neen”!

Haar eisch is 100 % onafhankelijkheid, nu! Met Nederland wil zij niet meer dan een verdrag in den vorm van een bondgenootschap. Maar de waarde van zoo'n verklaring is nihil, als men weet, dat „president” Soekarno dagelijks zijn lessen uit de Japansche leerschool het volk tracht in te prenten: vijand beteekent Europeaan, meer in 't bijzonder Nederlander.

Wie had eigenlijk anders kunnen verwachten? Het bankroet op het gevolgde beleid moest komen. Waarom dan toch?

(Wordt vervolgd).

G. GOOSSENS,
leeraar aan een H.B.S. te Balikpapan.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

„HER-ORIENTERING”.

Kant heeft eens de vraag gesteld: wat is te verstaan onder de uitdrukking: „zich in het denken oriënteren”? Hij neemt in zijn opstel daarover de moeite, de vraag te stellen, wat de term „zich oriënteren” eigenlijk zeggen wil (ed. Cass., IV, 352/3).

Hij zegt dan: „zich oriënteren” beteekent, eigenlijk gesproken, uit een gegeven omgeving van de vier windstreken, hetzij het Noorden, of het Zuiden,

het Oosten of het Westen, die plaats te vinden, waar „de opgang” is. Oriënt beteekent: opgang, n.l. van de zon. De zon gaat in het Oosten immers op; de plaats, waar ze opkomt, kreeg den naam „Oosten”. Zie ik de zon aan den hemel staan, en weet ik, dat het de tijd van den middag is, dan kan ik met behulp van deze gegevens zuiden, westen, noorden en oosten vinden. Dat is „geografische oriëntatie”. We gaan daarbij uit van de VASTHEID van de objectieve gegevens, zegt Kant. Ook als wij, daarin subjectief, het onderscheid tusschen rechts en links in rekening brengen. Stel, dat op een bepaalden dag alle sterrebeelden de oostelijke richting veranderden in een westelijke, maar overigens haar gedaante, onderlinge verhouding, enzovoort, behielden, dan zouden in den volgende nacht alle menschen, ook de geleerde sterrekundigen, zich niet meer kunnen oriënteren, ze zouden zich des-oriënteren. Tenminste, als de menschen dan alleen zouden letten op wat zij zien, en niet tevens op wat zij „voelen” in het onderscheid van rechts en links.

Hierna handelt Kant over de „mathematische oriëntering”, zooals hij het noemt; b.v. als ge in een donkere kamer zijt, die ge toch wel van vroeger kent. Kan ik een bepaald voorwerp, een tafel b.v., waarvan ik de VASTE positie weet, aanraken, dan weet ik meteen, hoe ik me verder in de kamer bewegen moet. Had iemand voor de grap evenwel alle meubelen zoo geplaatst, dat ze in de onderlinge verhouding precies zoo gebleven waren, alleen maar zoo, dat rechts links, en links rechts werd, dan zou ik me toch niet in de kamer oriënteren kunnen; de wanden waren immers gebleven zooals ze waren; ik zou wel stoelen en fauteuils en orgel en piano kunnen vinden, maar de wand, waarin de kamerdeur, of een bepaalde kast was, zou ik niet kunnen vinden.

En daarna komt Kant terecht bij het „zich oriënteren in het denken”. We laten hem daar verder maar voor wat hij is; want nu tracht hij zijn algemeen filosofisch standpunt aannemelijk te maken.

Dit nog al gemakkelijk leesbare gedeelte uit Kant's geschriften komt me nog al eens in den zin, als ik van „oriëntering” of van „nieuwe oriëntering” hoor spreken. Uit de dagen van de Asser synode herinner ik me heel artikelen over de „nieuwe oriëntering op Jezus Christus”. De betoogen kwamen doorgaans hierop neer, dat in onze geestelijke behuizing heel wat moest verschilt worden; heel wat overgeleverde meeningen moesten vallen; heel wat heilige huisjes losgelaten worden. In stee van de belijdenis werd „Jezus Christus” het vaste punt. Alsof „Jezus Christus” mij iets zeggen kan, tenzij ik van Hem iets belijd; tenzij ik Hem ken. In feite werd een „nieuwe” „Jezus Christus” ontworpen; in feite werd de oriëntering losgelaten.

Ik wil maar zeggen, en nu laten we Kant heelmaal los, dat van een „zich oriënteren” geen redelijke sprake wezen kan, tenzij we vaste punten hebben, vaste ordeningen, vaste betrekkingen, vaste grootheden. Wie de vastigheden verandert, die oriënteert zich niet meer. Maar die des-oriënteert. De man in die donkere kamer oriënteerde zich slechts ten aanzien van de losse meubelstukken; ten aanzien van de kamer, ten aanzien van de wanden, de kasten, de deuren, dus de eigenlijke grootheden, die de ruimte tot een kamer maakten, kon hij zich heelmaal niet meer oriënteren.

En wanneer we iemand zouden ontmoeten, die het zoo lang zou redeneeren, tot dat hij ons wijs gemaakt had, dat oosten westen, en noorden zuiden was, dan zou die man ons niet oriënteren in Gods schepping, maar hij zou zich een „oriënt”, een „vast punt” fantaseeren. Hij zou zich oriënteren in zijn eigen denk-beelden. Hij zou eigenlijk die denkbeelden oriënteren naar-zichzelf, Personalistisch-Subjectivistisch. Maar ten aanzien van de werkelijkheid, en haar ordeningen, die van God zijn, zou hij zich niet oriënteren, doch alleen maar des-oriënteren. Hij zou m.a.w. grootelijks zondigen.

Aan zulk zondigen, zulk zondigen, dacht ik, toen ik een knipsel me toegezonden zag uit „Contact”, de kerkhode van de „classis Batavia”. De classis der synodocratische gemeenschap, hebbende de bevoegdheid van een particuliere synode. Daarin schrijft ds Verkuyl, dezelfde man, die ons het ons-oriënteren afnemen wou, toen hij de geografisch van Mussert en Van Geelkerken en Max Blokzijl ver verwijderde, doch principieel en politiek naast hen staande „indonesische” revolutionairen en col-laborateurs wou aannemelijk maken. In zijn blad schrijft hij een artikel over „Her-oriëntering op het gebied der Zending”. We nemen het geheel over:

In 't vorige nummer heb ik iets verteld over de besprekingen in Holland ten aanzien van de Gereformeerde Kerken in Indië.

In Holland woonde ik echter ook allerlei besprekingen bij over de toekomst van het Zendingswerk.

In dit artikel wil ik daarvan gaarne iets mededeelen.

De es-
terecht
werk in
treit, e-
Nederla-
dat onze
straks —
zijn —
kerken
Overn-
met hun
in onder-
lijk opg-
De tw-
van de
van der
latie a-
maar d-
dit l-
een ge-
De ee-
bereidde
en de
Protest-
Welke
I. Var-
versie I-
Batavia
met een
sische en
Op de-
aan de
deze sch-
kerken,
en de G-
en inst-
den acht-
en de b-
en ande-
lerlei nu-
van de
2. Des-
delbare
van Go-
Zoo l-
voor de
Middelb-
Het w-
men dar-
dat de c-
veel ver-
vaansche
leerlinge-
dan de
kander a-
nische
Derges-
een gro-
inplaat-
vroeg-
veel voor
voor het
reeds me-
3. Me-
speciaal
nomen,
bezig is
In ver-
contacte-
— als d-
enorme
van Java
Het fe-
belijden-
dergelijke
4. T.a-
wel inde-
gebied in
in Holla-
te bestud-
van de
Amice-
Het wa-
Ik dras-
daar kras-
volle ste-
Onwille-
niet vrie-
En ind-
tot het C-
fiolen van
Het was e-
Zoo'n p-
tar van V-
allemaal
De cen-
die zich
deren, en
het alles
toegepast
volksdeel-
tusschen
daarna vo-
zelfs tege-

saats te vinden, tekenen: opgang, Oosten immers reeg den naam hemel staan, en dag is, dan kan zuiden, westen, geografische van de VAST-den, zegt Kant, et onderscheid g brengen. Stel, terrebeelden de een westelijke, leringe verhouzouden in den ok de geleerde en oriënteren, minste, als de op wat zij zien, in het onder-

mathe-ma-tiek noemt; b.v. lie ge toch wel maald voorwerp, 'E positie weet, ik me verder emand voor de plaatst, dat ze s zoo gebleven links, en links t in de k á m e r ren immers ge-veld stoelen en a vinden, maar f een bepaalde

het „zich oriën-tem daar verder ht hij zijn alge-elijk te maken, e gedeelte uit eens in den zin, „nieuwe oriën-ten van de Asser kelen over de ristus“. De be-eer, dat in onze moet verschikt ningen moesten gelaten worden. Jesus Christus" istus" mij iets s belijd; tenzij nieuwe" „Jesus de oriëntering

we Kant heele-enteeren" geen evastepun-gen, vaste ootheden, die oriënteert ert. De man in slechts ten aan-ken; ten aan-n de wanden, igenlijke groot-mer maakten, iënteeren,

ontmoeten, die lat hij ons wijs noorden zuiden nteeren in Gods „oriënt", een ich oriënteeren i eigenlijk die elf, Personalis-zantzen van de deningen, det oriënteeren, Hij zou m.a.w.

dacht ik, toen uit „Contact", ia". De classis hebbende de synode. Daarin le ons het on-de geografisch n Max Blokzijl i politiek naast lonairen en col-n. In zijn blad oriëniec-Zending".

rteld over de be-de Gereformeerde leri besprekingen erk. s mededeelen.

De eerste indruk van die besprekingen is deze, dat — terecht — alle plannen over de toekomst van het Zendingswerk in deze landen, speciaal wat Java en Sumatra betreft, een uiterst voorloepig karakter dragen. Men is in Nederlandsche Zendingsscholen er ten volle van overtuigd, dat onze plannen voorloepige projecten moeten zijn, die straks — als de gelegenheid tot samenwerking hersteld zal zijn — in 't bijzonder aan de Indonesische en Chinese kerken voorgelegd moeten worden.

Overal leeft de hoop, dat ook de Indonesische kerken met hun plannen en projecten zullen komen en dat dan in onderlinge samenwerking de uitvoering van de gezamenlijk opgebouwde plannen kan ter hand genomen worden.

De tweede indruk is deze, dat het geloof in de zekerheid van de voortzetting van het Zendingswerk en de afbouw van den kerkelijken arbeid niet gebaseerd wordt op speculatie aangaande de afwikkeling van de politieke situatie, maar op de belofte van den Heere Jezus Christus, dat dit Evangelie des Koninkrijks zal verkondigd worden tot een getuigenis onder alle volken.

De eerste indruk is, dat zowel in Holland als hier de bereidheid tot samenwerking tusschen de Geref. Kerken en de samenwerkende Corporaties (Oecumene) en de Protestantse Kerk van Indie sterk is toegenomen.

Welke plannen zijn thans in voorbereiding?

1. Vanuit de drie zoeven genoemde instanties en vanuit diverse Indonesische Kerken is de wensh opgekomen om in Batavia te stichten een volledige Theologische Hoogeschool met een volwaardige bezetting, ter opleiding van Indonesische en Chinese predikanten in leidinggevende posities.

Op de a.s. Generale Synode in Augustus zal dit plan aan de Synode worden voorgelegd. De bedoeling is, dat deze school zal uitgaan van de Indonesische en Chinese Kerken, de samenwerkende Corporaties, de Protestantse en de Geref. Kerk. De docenten zullen gebonden zijn aan een instructie, die van hen eischt, dat zij zich zullen gebonden achten in hun wetenschappelijke aan Gods Woord en de belijdenis der kerken. Aan de uitwerking van een en ander wordt nog gewerkt. Officiën worden reeds allerlei namen genoemd. Van Geref. zijde is o.a. de naam van Dr. S. U. Zuidema als docent herhaaldelijk genoemd.

2. Dergelijke plannen bestaan ook ten aanzien van Middelbare Theologische opleidingscholen voor de opleiding van Goeroe's Indij en pandita's.

Zoo is thans in bespreking een plan om in Makassar voor de Groot Oost en de Kleine Soenda-eilanden een Middelbare Opleidingschool te stichten.

Het voordeel van een dergelijke groote school is, dat men dan verzekerd kan zijn van een goed docenten-corps, dat de docenten niet overbelast worden en daarom — te veel verwaarloosde taak tot nu toe — Maleische en Javaansche handboeken kunnen schrijven, terwijl voor de leerlingen het voordeel is, dat ze verder leeren kijken dan de lokale sfeer, waaruit ze komen en, terwijl zij elkander zoo leeren kennen, de verbondenheid van de Indonesische kerken ook meer voor hen sprekend gaat.

Dergelijke plannen bestaan ook voor Java. Daar zal ook een groote Middelbare opleidingschool moeten ontstaan inplaats van de beide scholen (in Djokja en Malang), die vroeger bestonden. Maar dit plan draagt inderdaad een veel voorloepiger karakter dan dat voor Makassar, omdat voor het plan Makassar contact met de Indonesische Kerken reeds mogelijk geweest is.

3. Met groote vreugde hebben de Zendinginstanties, die speciaal geïnteresseerd zijn bij de Javaansche kerken, vernomen, dat de één-wording van de Javaansche kerken bezig is een feit te worden.

In verband daarmee zijn tusschen de instanties allerlei contacten gelegd en wordt 't plan uitgewerkt om voortaan — als de Javaansche kerken hulp noodig hebben bij haar enorme taak 't Evangelie uit te dragen onder de miljoenen van Java — de hulp in onderlinge samenwerking te bieden.

Het feit, dat de Javaansche Kerken alle één zijn in haar belijdenis, die volkomen bijbelsch gefundeerd is, maakt een dergelijke samenwerking gemakkelijk.

4. T.a.v. Chr. Hospitaalwerk en Chr. Onderwijs is vrijwel ieder in Zendingsscholen overtuigd, dat ook op dat gebied heroriëntering ten zwaarste noodzakelijk is. Er is in Holland een Commissie van Zendingartsen bezig om te bestudeeren hoe in andere Aziatische landen het probleem van de medische verzorging wordt ter hand genomen en

welke plaats het Chr. hospitaalwerk daarin behoudt.

Een dergelijke commissie is ook ingesteld t.a.v. het Chr. Onderwijs. Deze commissie verzamelt gegevens t.a.v. de organisatorische technische vraagstukken, waarvoor de nieuwe situatie het Chr. onderwijs in deze landen stelt en stellen zal.

Voorts is nog van groote betekenis het plan, dat in Holland gewoonlijk genoemd wordt: „het plan de Niet", betreffende een te vormen „Raad der Kerken en Zending". Daarover wil ik in 't volgende nummer van „Contact" iets schrijven.

Er zijn in 't Zendingswerk tijden geweest, dat er door den overvloed van werk geldaard moest worden over een tekort aan „strategie" en „planning".

Nu beleven wij een tijd, dat er in bepaalde deelen van dezen archipel weer volop praktisch gewerkt kan worden, maar dat voor andere deelen de eisch van geduldig af-wachten en van bezinning en „planning" duidelijk spreekt.

Moge de Heer der Zending zowel de „fieldworkers" als de „planners" zegenen.

Hij zegene zeer in 't bijzonder alle Indonesische en Chinese Kerken, waar zij zich ook bevinden.

Tot zoover het artikel van ds Verkuyt.

Het kardinale punt is daarin, dat hij die samenwerking met principieel andersdenkenden toejuicht. Samenwerking, die de principieele basis hetzij prijsgeeft, hetzij naast niet-principieele, of anders-principieele, op één lijn plaatst, beteekent: de oriëntering verhinderen, en onmogelijk maken. Het beteekent: zich oriënteren naar zichzelf. Een Theologische Hoogeschool te Kampen, die de mannen uitwerpt, die de binding aan de vaste ordeningen, de vastgelegde binding aan die ordeningen aandhaven, maakt ook een eind aan de oriëntering: zij oriënteert de school naar een groeps-wil, een groeps-maxime, een groeps-belang. Niet meer naar hetgeen van ouds „oriënt", d.w.z. de van God gestelde vaste plaats heette. En van een Theologische Hoogeschool daar in Batavia, die naast elkaar plaatst docenten van allerlei oriëntering ten principale, geeft ook de oriëntatie prijs. Een instructie, die de oriëntatie van de docenten geven moet, maar die de belijdenis „der kerken", wat wel betekenen zal de belijdenis van de hier genoemde kerken, voor hen bindend verklaart, bindt niet meer aan het vaste punt, dat de God der waarheid, zooals wij Hem kennen en belijden, heeft gesteld met gezag. Zijn de Javaansche kerken werkelijk één in haar belijdenis? Als ik de samenwerking instanties naga, geloof ik het niet.

Den titel, dien ds Verkuyt boven zijn artikel schreef, vermogen wij slechts met een tikje wrangen humor te lezen. O Kant, o astronomen, o ships that pass in the night.....

Zie voorts „Kerkelijk leven".

K. S.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

DE LAATSTE SCHOOLDAG. I.

De laatste schooldag is en voor den meester en voor de leerlingen altijd een gewichtige dag. Voor den meester allereerst. Hij heeft een heel jaar of langer met zijn leerlingen gewerkt en met hen mee-geleefd, heeft hen aangemoedigd en terechtgewezen, heeft met hen gebeden en gedankt en hen in tal van dingen onderwezen. Hij heeft hun de prachtige verhalen uit den Bijbel verteld, met hen alle landen en werelddelen „bereisd", hen in de grootsche en

belangwekkende geschiedenis van ons vaderland onderwezen, met hen gelezen en gerekend, geteekend en gezongen en dat alles vond plaats in de kleine ruimte van een schoollokaal. Ze waren aan elkaar gewend geraakt, de meester en „de jongens". Ze hadden elkaars zwakheden leeren kennen en verdragen en hun wederzijdsche deugden opgemerkt. Ze dachten bij elkaar te behooren, tot de laatste schooldag die illusie verstoortte en de scheiding in-luidde. Zoo'n dag is een evenement in het kinder-leven en brengt de jongens en meisjes in opgewon-den stemming. Naar dezen dag hebben ze langen tijd verlangend uitgezien; het nieuwe bekoort en lokt nu meer dan ooit; de nieuwe school of het ge-kozen beroep zijn in 't zicht en dat brengt een heer-lijke spanning in hun aller leven. Ze voelen dat ze groot worden.

Maar — er zit toch ook een tragisch element in dit alles, voor den meester vooral. Straks, na de vakantie krijgt hij een nieuwe klas, waaraan hij eerst weer moet wennen. Hij zal zijn „jongens", die nu van school gaan, missen.

En bovendien — wat is het resultaat van zijn onderwijs geweest! Neen, ik bedoel niet of de leer-lingen, die de school verlaten, een heele rij jaar-tallen achter elkaar kunnen opzeggen, ook niet of ze knap zijn in topografie enz. maar — welk een invloed heeft zijn onderwijs gehad op de vorming van zijn leerlingen. Hij heeft hun Bijb. geschiedenis verteld. Zullen ze den Bijbel straks ook als norm voor hun leven aanvaarden? Zullen ze den breeden of den smallen weg opgaan? Zou de levensbeschou-wing, die straks de hunne zal zijn, zich nu reeds in vage trekken afteekenen?

Deze en dergelijke gedachten zijn ook dit jaar weer in mij opgekomen toen de laatste schooldag daar was en ook nu heb ik weer een lijstje vragen opgesteld, die de jongens en meisjes moesten be-antwoorden. Misschien hebt u belangstelling voor dat rijtje vragen. Welnu — hier hebt U 't.

1. Ben je blij, dat je van school gaat en waarom?
 2. Wat ga je straks doen?
 3. Wat zou je graag willen worden?
 4. Wat wil je later doen in je vrije tijd?
 5. Ben je wel eens onrechtvaardig behandeld op school?
 6. Welk vak vond je het prettigst?
 7. Welke geschiedenis uit den Bijbel vond je het mooist?
 8. Op welken mensch uit de Bijb. geschiedenis zou je 't liefst willen gelijken?
 9. Welk persoon uit de Vad. gesch. trekt je 't meest?
 10. Op wien uit de Kerkgesch. zou je willen ge-lijken?
 11. Hoe denk je over Hitler?
 12. Hoe denk je over Churchill?
 13. Hoe denk je over Stalin?
 14. Hoe denk je over Soekarno?
 15. Hoe denk je over de terechtstelling van Mussert?
 16. Hoe denk je over de toekomst van ons land?
 17. Noem een paar goede dag- of weekbladen.
- Ik kan me voorstellen, dat deze en gene zullen glimlachen, als ze kennis nemen van dit rijtje vragen. Misschien vindt u ze wel te zwaar op de hand voor jongens en meisjes van een jaar of 14, 15. Allicht hebt u gelijk, maar een feit is het, dat ik interessante antwoorden heb gekregen.

Daarover echter een volgende keer.

K. v. H.

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater.

Het was Zondagmorgen, vroeg.....

Ik draalde eens aan den knop van de radio en daar kraaide dadelijk daarop een hooge, zeer pathos-volle stem mij tegen: gij dwaas.....

Onwillekeurig zei ik: goeie morgen, dat is ook niet vriendelijk.

En inderdaad, het gold ook mij, als mij rekenend tot het Christelijk volksdeel, over hetwelk al de fielen van Barthiaanschen toorn werden uitgegoten. Het was een eenheidspreek van den I.K.O.R.-dominé. Zoo'n preek, waarmee wij, naar het oordeel van mr van Walsum en meerderen van die familie, het allemaal best kunnen doen.

De eenheidspreek handelde over den rijken dwaas, die zich veilig waande te midden van al zijn goe-deren, en voor dat deel, dat ik beluisterde, werd het alles heel netjes en heel hoog en voornaam toegepast op de kerk, of te wel het „Christelijk volksdeel", dat de scheiding bracht in het leven tusschen geloovigen en ongeloovigen, en dat zich daarna veilig achtte in zijn „machtsposities", veilig zelfs tegenover God.

Toen daalde de stem en onder een buitengemeen verwand, smalend lachje werd zooiets gezegd als: veilig, ach wij arme kleine scharrelaars.....

Enfin — het was allemaal natuurlijk niets, en het moest heel anders. Zoo met vliegend vaandel en slaande trom en raad op raad de wereld in met het Woord.

Na alle afbraak werd de vraag gesteld, waarop het eigenlijk aankwam. Luisteraars, wat moeten wij doen?

Ik wierp wat ongeduldig er een opmerking tus-schen, maar mijn vrouw, die ook was komen luiste-ren zei: stil jij nou, laat die man nu vertellen, wat wij doen moeten. Nu — stil dan.....

En daar klonk het met al hooger gehuld een en andermaal: Wat moeten wij doen? En daarop plot-zeling: amen. Daar was de olifant met zijn lange snuit en het verhaal was uit.

Ik dacht aan hetgeen mij een vriend vertelde van een geleerde dame, die met de kerk des Heeren ge-broken bad, om de wereld te kunnen dienen en die eens tegen hem klaagde: zij heeft mij alles ont-nomen, en mij niets teruggegeven.

En mijn fantasie ging aan het werk, en ik zag dien armen scharrelaar de studio verlaten, het hoofd fier omhoog en de borst vooruit. Hij had het ons maar eens goed gezegd.

Toch zou de toepassing ook op de kinderen der reformatie, op het christelijk volksdeel, juist kunnen zijn.

Want het lijkt er veel op, of er thans onder gere-

formeerden een zoo op „alle terreinen des levens" zich veilig stellen is tegenover de ware kerk. Is dat eigenlijk niet zoo, als zij, die uitwieren, wie zich niet wilden buigen voor menschelijk gezag tegen de goede belijdenis en kerkenorde, daarna tot die uitgeworpenen komen, als het hun politieke, sociale of wetenschappelijke actie betreft en zeggen: laat ons toch zorgen, dat de scheur niet ook ons zaakje bedreigt?

Dat de uitgeworpenen zelve uit trouw aan de kerk en haar belijden gaarne willen blijven mede-werken voor de eere van hun Koning en Heere, voor Zijn kerk allereerst, voor Zijn staat en Zijn maatschappij, dat is wat anders. Maar even begrij-pelijk is het, dat zij tot die anderen, zeker zonder wrok in het hart, de vraag richten naar Bilder-diks: wie zitt gij broeder, zoo vol liefs, die giet'en mij bestreed, wien arm mij reeds met d'eersten slag het voorhoofd dult'en deed?

En zeker kunnen zij niet medeschuldig worden aan een zgn. interkerkelijk bedrijf, dat overal voorts wil doen zwijgen over de kerk, haar wezenlijke be-teekenis en roeping.

Want naar hun oordeel staat de kerk des Heeren, die het Woord Gods verkondigt, overal juist voorop, naar haar taak en de grens harer taak, en komt het voor alle leven, ook voor ons arme Europa er luist boven alles op aan, dat haar juiste plaats naar haar rectorambten en het ambt der geloovigen weer volkomen duidelijk zichtbaar wordt.

Dat is nu juist h e t kwaad, dat wij vaak allemaal